

AGATA KRISTI

UOČI SVIH SVETIH

- Slučajevi Herkula Poaroa -

*Preveo s engleskog
Goran Kapetanović*

KONTRAST
Beograd, 2025.

*P. G. Vudhausu,
čije mi knjige i priče godinama ulepšavaju život.
I da bih izrazila zadovoljstvo što je bio dovoljno ljubazan
da mi kaže kako i on uživa u mojim knjigama.*

Prvo poglavlje

Gospođa Arijadna Oliver otišla je s Džudit Batler, prijateljicom kod koje je odsela, da pomogne u pripremi dečje zabave zakazane za to večer.

Trenutno je svuda vladala haotična žurba. Energične žene dolazile su i odlazile, pomerajući stolice, stočiće, vaze i donoseći brojne žute bundeve koje su promišljeno rasporedile na odabrana mesta.

Spremala se Noć veštica, uoči Svih svetih, za odabrane goste u rasponu od deset do sedamnaest godina.

Gospođa Oliver se izdvojila, naslonila na prazan zid, podigla bundevu i kritički je osmotrila.

„Poslednji put sam ovo videla”, reče sklanjajući sedu kosu s visokog čela, „lani u Americi, stotine komada. Svuda redom. Nikad nisam videla toliko bundeva. U stvari”, zamišljeno je dodala, „nikad nisam naučila da razlikujem bundevu od tikve. Šta je ovo?”

„Izvini, mila”, reče gospođa Batler saplevši se o prijateljičina stopala.

Gospođa Oliver tešnje se pribi uža zid.

„Ja sam kriva”, reče. „Samo stojim i smetam. Ali stvarno sam se zapanjila od tolikih bundeva ili tikava, šta god da su. Bile su svuda, u radnjama, u kućama, sa svećama ili lampama unutra, čak i okačene. Zbilja zanimljivo. Međutim, ne za Noć veštica nego za Dan zahvalnosti. Ja sam bundeve uvek vezivala za Noć veštica, a to je krajem oktobra. Dan zahvalnosti je mnogo kasnije, zar ne? U novembru, treće nedelje novembra? Elem, ovde je Noć veštica trideset prvog oktobra, je li tako? Prvo Noć veštica, a

posle šta dođe? Dan mrtvih? Tada se u Parizu ide na groblja i odnosi cveće. Ali nije to tužan praznik. Hoću reći, idu i deca, i lepo se provode. Prvo se ode na cvetnu pijacu i kupi se mnogo divnog cveća. Cveće nigde ne izgleda tako divno kao na pijaci u Parizu.

Mnoge zaposlene žene povremeno su se saplitala o gospođu Oliver, ali je nisu slušale. Bile su prezauzete.

Uglavnom su to bile majke, uz jednu ili dve vične usedelice; našlo se i korisnih tinejdžera, momaka od šesnaest-sedamnaest godina koji su se peli na merdevine ili stolice da okače ukrase, bundeve ili tikve ili živo obojene staklene kugle na podesnu visinu; devojčice od jedanaest do petnaest godina vrmale su se naokolo i kikitale.

„A posle Dana mrtvih i groblja”, nastavila je gospođa Oliver, spuštajući se na ručku divana, „idu Svi sveti. U pravu sam, rekla bih?”

Na to pitanje niko nije odgovorio. Gospođa Drejk, naočita sredovečna žena koja je priređivala zabavu, dala je saopštenje.

„Ovo neću zvati zabavom za Noć veštica, premda to jeste, naravno. Zvaću je zabavom jedanaest plus. To je ta starosna grupa. Uglavnom deca koja odlaze iz ‘Elmsa’ u druge škole.

„Ali nije to baš sasvim precizno, zar ne, Rovina?”, reče gospođica Vitaker, prekorno nameštajući cviker na nos.

Gospođica Vitaker, kao mesna nastavnica, uvek se zdušno zalagala za preciznost.

„Pošto je pre nekog vremena školski test ‘jedanaest plus’ ukinut.”

Gospođa Oliver pokajnički ustade s divana. „Sedim skrštenih ruku. Samo brbljam koješta o bundevama i tikvama.” I odmaram noge, pomislila je uz nalet griže savesti, ali nedovoljno jak da to i izgovori.”

„Šta bih, dakle, mogla da uradim?”, upita i dodade: „Kakve divne jabuke!”

Neko je u sobu upravo bio uneo veliku činiju jabuka. Omiljenog voća gospođe Oliver.

„Divne crvene”, dodala je.

„Baš i nisu dobre”, reče Rovina Drejk. „Ali izgledaju lepo i do-
terano za zabavu. Poslužiće za pecanje jabuka. Prilično su meke,
pa će se lakše zagristi. Oduzmi ih u biblioteku, Beatris, molim te.
Kad se pecaju jabuke, voda uvek pljuska svud naokolo, ali za te-
pih u biblioteci to nije bitno, prastar je. Oh! Hvala ti, Džojš.”

Krupna trinaestogodišnja Džojš uhvatila je činiju s jabukama.
Dve su pale, otkotrljale se i, kao začarane veštičjim štapićem, sta-
le pred nogama gospođe Oliver.

„Vi volite jabuke, zar ne?”, upita Džojš. „Pročitala sam to, ili
možda čula na televiziji. Pišete priče o ubistvima, je li tako?”

„Da”, reče gospođa Oliver.

„Trebalo je da vam zatražimo da napravite nešto s ubistvom. Da
organizujete ubistvo večeras na zabavi i naterate ljude da ga reše.”

„Ne, hvala”, reče gospođa Oliver. „Nikad više.”

„Kako to mislite, nikad više?”

„Pa, uradila sam to jednom, i nije ispalo baš kako valja”, reče
gospođa Oliver.

„Ali napisali ste mnogo knjiga”, kazala je Džojš, „i na njima
dosta zaradili, zar ne?”

„Na neki način”, odgovori gospođa Oliver, kojoj su misli od-
lutale ka poreskoj službi.

„A detektiv vam je Finac.”

Gospođa Oliver priznade da je tako. Jedan nizak, trom dečak,
za koga bi gospođa Oliver bila pomislila da još nije dozreo za test
„jedanaest plus“, strogo upita: „Zašto Finac?”

„I ja se često pitam”, iskreno reče gospođa Oliver.

U sobu je ušla zaduvana orguljaševa supruga, gospođa Har-
grivis, noseći veliki zeleni plastični lavor.

„Može li ovo”, upitala je za pecanje jabuka? „Veselo izgleda,
rekla bih.”

Lekarova pomoćnica, gospođica Li, kazala je: „Bolji je pocin-
kovan. Teže će se prevrnuti. Gde ćete ga staviti, gospođu Drejk?”

„Za pecanje jabuka najbolja je biblioteka, rekla bih. Tepih je
tamo star, a uvek se prospe mnogo vode.”

„U redu. Odnećemo ih. Rovina, evo još jedne korpe jabuka.”

„Dajte da pomognem”, reče gospođa Oliver.

Podigla je dve jabuke kraj svojih nogu. Gotovo nesvesna onoga što radi, zarila je zube u jednu i počela da žvaće. Gospođa Drejk odlučno joj je oduzela drugu i vratila je u korpu. Svi su zažamorili.

„Da, ali gde ćemo staviti zmajsko voće¹?”

„Zmajsko voće treba da bude u biblioteci, tamo je najmračnije.”

„Ne, biće u trpezariji.”

„Prvo ćemo morati da stavimo nešto na sto.”

„Imamo zelenu čaju, a preko nje će mušema.”

„A ogledala? Hoćemo li uspeti da vidimo muževe u njima?”

Pošto se krišom izula, gospođa Oliver se, i dalje mljackajući jabuku, ponovo spustila na divan i kritički se osvrnula na prepunu sobu. Razmišljala je spisateljski: „Ako bih pisala knjigu o svim ovim ljudima, kako bih to uradila? U celini uzev, dobri su to ljudi, rekla bih, ali ko zna?”

Smatrala je da je, na neki način, prilično fascinantno *ne znati* ništa o njima. Svi su živeli u Vudli Komonu, a neki su u njenom sećanju imali prikačene malecne etikete zbog raznih stvari koje joj je Džudit ispričala. Gospođica Džonson – nešto u vezi sa crkvom, nije vikarova sestra. Ah, pa da, orguljaševa sestra, naravno. Rovina Drejk, koja je, po svemu sudeći, bila organizatorica u Vudli Komonu. Zaduvana žena koja je donela labor, neopisivo ogavan plastični labor. Doduše, gospođa Oliver nikad nije volela plastiku.

Zatim i deca, devojke i momci u pubertetu.

Zasad su to za gospođu Oliver bila samo imena. Postojale su Nen i Beatris i Ketii, Dajana i Džojss, razmetljiva i ljubopitljiva. Džojss mi se baš i ne sviđa, pomisli gospođa Oliver. Devojičica po imenu En, visoka i otmena. Bila su tu i dva momčića u

¹ Zmajsko voće (engl. *flapdragon*) jeste igra gde se u sud sipaju ugrejan brendi i grožđice, a onda se brendi zapali. Igrači tada moraju grožđice da vade i jedu, pazeći da se ne opeku. Odvija se obično u mraku kako bi slab plavičast alkoholni plamen bio uočljiviji i doprineo jezovitoj atmosferi. – *prim. prev.*

adolescenciji, koji su se taman uhodali u isprobavanje različitih frizura, s dosta lošim rezultatima.

Ušao je jedan sitan dečkić, na izvestan način stidljivo.

„Mama je poslala ova ogledala i pita da li će odgovarati”, kazao je pomalo bez daha.

Gospođa Drejk ih je uzela.

„Mnogo ti hvala, Edi”, kazala je.

„Najobičnija ručna ogledala”, reče devojčica po imenu En. „Hoćemo li u njima videti lica svojih budućih muževa?”

„Neke hoće, neke neće”, reče Džudit Batler.

„Da li ste vi ikad videli svog muža na zabavi... hoću reći, ova-kvoj zabavi?”

„Naravno da nije”, reče Džojs.

„Možda i jeste”, reče Beatris, starija od nje. „To se zove ESP. Ekstrasenzorna percepcija”, dodala je, zadovoljna što je temeljno upućena u aktuelne termine.

„Pročitala sam jednu vašu knjigu”, reče En gospođi Oliver. „*Zlatnu ribicu na samrti*. Odlična je – ljubazno je kazala.”

„Meni se ta nije dopala”, reče Džojs. „Nije bilo dovoljno krvi. Ja volim kad su ubistva krvava.”

„Bespotreban nered”, reče gospođa Oliver, „zar ne?”

„Ali je uzbudljivo”, odvrati Džojs.

„Ne obavezno”, reče gospođa Oliver.

„Jednom sam videla ubistvo”, kazala je Džojs.

„Ne pričaj koješta, Džojs”, reče gospođica Vitaker, nastavnica.

„Jesam”, kaza Džojs.

„Stvarno si?”, upita Keti, piljeći u Džojs razrogačenim očima, „videla pravo ubistvo?”

„Naravno da nije”, reče gospođa Drejk. „Ne pričaj gluposti, Džojs.”

„Jesam videla ubistvo”, odvrati Džojs. „Jesam. Jesam. Jesam.”

Sedamnaestogodišnjak na merdevinama najjednom se zainteresovao.

„Kakvo ubistvo?”, upitao je.

„Ne verujem ti”, reče Beatris.

„Naravno”, nadovezala se Ketina majka. „Samo izmišlja.”

„Ne, ne izmišljam. *Videla sam.*”

„Zašto nisi prijavila policiji?”, upita Ketu.

„Zato što u tom trenutku nisam znala da je to ubistvo. Tek sam mnogo kasnije počela da shvatam. Neko je pre mesec-dva nešto rekao, a ja sam najednom pomislila: pa naravno, videla sam *ubistvo.*”

„Vidite”, reče En, „sve izmišlja. Besmislica.”

„Kad se to desilo?”, upita Beatris.

„Pre mnogo godina”, reče Džoj. „Bila sam mala”, dodala je.

„Ko je ubio koga?”, nastavi Beatris.

„Neću reći nikom od vas”, reče Džoj. „Svi ste grozni prema meni.”

Došla je gospođica Li, s drugačijom kadicom. Razgovor je skrenuo ka raspravi o najpodesnijem vidu kadice ili plastičnog lavora za pecanje jabuka. Većina pomagača zaputila se u biblioteku da oceni to mesto. Neki mlađi pojedinci, moglo bi se reći, jedva su čekali praktičnu probu da bi pokazali koliko je taj sport težak i koliko oni njime dobro vladaju. Kosa se kvasila, voda se prolivala, peškiri se donosili da se sve to upije i pobriše. Na kraju je odlučeno da je pocinkovana kadica bolja od varljivih čari plastičnog lavora, koji se prilično lako prevrtao.

Gospođa Oliver, spuštajući činiju jabuka koju je donela da bi popunila zalihe za uveče, ponovo se poslužila jednom voćkom.

„U novinama sam pročitala da obožavate jabuke”, obratio joj se optužujući Enin ili Suzanin glas: nije bila sigurna čiji.

„Moj večni greh”, reče gospođa Oliver.

„Bilo bi bolje da su dinje”, primetio je jedan momak. „Mnogo su sočnije. Zamislite kakav bi nered napravile”, kazao je, merkajući tepih s ugodnim iščekivanjem.

Gospođa Oliver, s blagom grižom savesti zbog javne optužbe za alavost, izašla je iz sobe tragajući za posebnom prostorijom, čiji se položaj obično lako uočava. Popela se uza stepenice, skrenula

na odmorištu i naletela na momka i devojkicu, zagrljene i naslonjene na vrata kroz koja je gospođa Oliver, po svom dubokom uverenju, želela da prođe. Par nije obraćao pažnju na nju. Uzdahnuli su i nastavili da se maze. Gospođa Oliver se upita koliko im je godina. Dečaku petnaest, možda, a devojčici jedva nešto više od dvanaest, mada je zbog razvijenih grudi svakako delovala starije.

Kuća *Jabukovo drvo* bila je povelika. Ima tu, pomislila je, mnogo podesnih niša i uglova. Baš su ljudi sebični, reče u sebi gospođa Oliver. Nemaju obzira prema drugima. Prisetila se te dobro znane rečenice iz svoje prošlosti. Slušala ju je redom od dadilje, guvernante, bake, dveju baba-tetaka, majke i još nekoliko drugih osoba.

„Izvinite”, reče gospođa Oliver glasno i razgovetno.

Dečak i devojčica čvršće se pripiše jedno uz drugo, usana spojenih u poljubac.

„Izvinite”, ponovi gospođa Oliver, „da li bih *mogla* da prođem? Želim tu da uđem.”

Par se preko volje razdvoji. Pogledali su je ožalošćeno.

Gospođa Oliver uđe, zalupi vratima i povuče rezu.

Vrata nisu baš dobro nalegla. Spolja je čula tihe reči.

„Vidiš kakvi su ljudi?”, oglasi se ponešto nesiguran tenor. „*Videla* je da ne treba da nam smeta.”

„Ljudi su sebični”, odvrati devojčica. „Misle samo na sebe.”

„Nemaju obzira prema drugima – reče dečak.”

Drugo poglavlje

Priprema dečje zabave obično zadaje više teškoća nego organizacija razonode za odrasle. Kvalitetna hrana i prikladna alkoholna pića uz limunadu – to je pravim ljudima sasvim dovoljno za dobar provod. Možda jeste skuplje, ali je daleko prostije. Oko toga su se Arijadna Oliver i njena prijateljica Džudit Batler lako saglasile.

„A zabave za tinejdžere?“, reče Džudit.

„Ne znam mnogo o njima“, odgovori gospođa Oliver.

„Na neki način“, reče Džudit, „mislim da su jednostavnije od svih ostalih. Hoću reći, samo izbace nas odrasle. I kažu da će sve sami.“

„A uspeju li?“

„Pa, ne u našem smislu reči“, kazala je Džudit. „Zaborave da naruče neke stvari, a naruče pak štošta drugo što se nikome ne sviđa. Prvo nas izbace, a posle kažu da je trebalo da im pripremimo i ostavimo razne stvari. Lome mnogo čaša i koječega drugog, a pride uvek neko nepoželjan dovede nepoželjnog prijatelja. Znaš kako to ide. Čudne droge i... kako to oni zovu?... Trava ili mara ili LSD, za šta sam uvek mislila da je novac², ali izgleda da nije.“

„Ali verovatno košta“, dodade Arijadna Oliver.

„Vrlo je neugodan, a mara gadno smrdi.“

„Sve to deluje vrlo depresivno“, reče gospođa Oliver.

„Elem, ova će zabava proteći kako treba. Za to će se postarati Rovina Drejk. Fantastična je organizatorka. Videćeš.“

² LSD je i britanska žargonska skraćenica za „funte, šilinci i peniji“. – *prim. prev.*

„Nisam sigurna ni da želim da dođem”, uzdahnu gospođa Oliver.

„Popni se i odremaj sat vremena. Videćeš. Svideće ti se. Šteta što Miranda ima temperaturu: mnogo joj je žao što ne može da dođe. Siroto dete.”

Zabava je počela u pola osam. Arijadna Oliver morala je da prizna da je njena prijateljica bila u pravu. Sve je išlo kao po loju. Gosti su stizali na vreme. Veče je bilo dobro osmišljeno, dobro vođeno i teklo je glatko. Na stepeništu je bilo crvenih i plavih lampi, a bundevama se nije znalo broja. Devojčice i dečaci doneli su ukrašene metle radi takmičenja. Posle pozdrava, Rovina Drejk je najavila program.

„Prvo, rangiranje metli”, rekla je. „Tri nagrade: prva, druga i treća. Potom brašnjava torta. To je u maloj staklenoj bašti. Zatim pecanje jabuka: na onom zidu okačen je spisak parova za to takmičenje. Posle toga igranka. Kad god se ugase svetla, menjate partnere. Zatim devojčice idu u malu radnu sobu, gde će dobiti ogledala. Posle toga večera, zmajsko voće i dodela nagrada.”

Kao sve zabave, i ova je isprva bila pomalo ukočena. Pregledane su metle, inače minijaturne, a u celini uzev, veština ukrašavanja nije dostigla visok nivo, „Što nama olakšava posao”, reče krišom gospođa Drejk jednoj prijateljici. „A to je i vrlo korisno pošto, dakle, uvek postoji jedno ili dvoje dece za koje se zna da neće uzeti nikakvu drugu nagradu, pa se može malo i varati.”

„Beskrupulozna si, Rovina.”

„Stvarno nisam. Samo pazim da sve bude raspodeljeno pošteno i ravnomerno. Ključno je to što svako želi da osvoji bar *nešto*.”

„Kakva je to igra s brašnom?” upita Arijadna Oliver.

„Ah, da, naravno, niste bili tu kad smo je pripremali. Dakle, brašno se sipa u veliku čašu i dobro utisne, a onda se okrene na poslužavnik i na vrh se stavi novčić od šest penija. Potom svako vrlo pažljivo odseca komad brašnjave torte, pazeći da novčić ne padne. Ko ga obori, ispada. Igra se na ispadanje, ko poslednji ostane, dobija novčić, naravno. Dobro, sad idemo.”

Otišle su. Uzbudena cika čula se iz biblioteke, gde se odvijalo pecanje jabuka, a takmičari su se odande vraćali mokre kose i pošteno zaliveni vodom.³

Jedno od najpopularnijih nadmetanja, makar među devojčicama, počelo je s dolaskom veštice, koju je igrala gospođa Gudbadi, mesna spremačica. Ne samo što je imala neophodan kukast nos i špicastu bradu koji su se doticali nego je i zadivljujuće spretno proizvodila zavodljivo pevušenje neosporno zlokobnog prizvuka, a govorila je i u magičnim rogobatnim rimama.

„Hajde, dođi ovamo, beše Beatris? Ah, Beatris. Vrlo zanimljivo ime. Znači, zanima te kako će izgledati tvoj budući muž. Dobro, dušo, sedi ovde. Da, da, pod ovu lampu. Sedi i uzmi ovo ogledalce, a čim se svetla ugase, on će se pojaviti. Gledaće ti preko ramena. Mirno drži ogledalo. *Abrakadabra, ko će videti? Lice čoveka za koga ću se udati. Beatris, Beatris, saznaćeš sada, koje mladoženja kome ćeš biti mlada.*”

S merdevina iza paravana, sobu je najednom prosekao zrak svetlosti. Pogodio je pravu tačku, koja se odrazila u ogledalu u Beatrisinoj uzbuđenoj ruci.

„Oh!,” uzviknu Beatris. „Vidim ga. Vidim ga! Vidi se u ogledalu!”

Zrak je ugašen, svetla su upaljena, a s tavanice je dolepršala slika u boji. Beatris je uzbuđeno zaigrala.

„To je bio on! To je bio on! Videla sam ga”, vikala je. „Oh, ima *divnu* riđu bradu.”

Dotrčala je do gospođe Oliver, najbliže osobe.

„Pogledajte, pogledajte. Zar nije divan? Liči na Edija Presvejeta, pop pevača. Slažete li se?”

Gospođi Oliver ličio je na nekog od onih ljudi koje je, na svoju veliku žalost, svakog jutra morala da gleda u novinama. Brada je, pomisli, genijalan detalj.

³ Pecanje jabuka (engl. *apple-bobbing*) igra je u kojoj se jabuke stavljaju u širok i dubok sud s vodom, a učesnici, koji kleće pored suda držeći ruke na leđima, pokušavaju samo ustima da uhvate neku jabuku. – *prim. prev.*

„Otkud sve ovo?“, upitala je.

„Oh, Rovina zadužuje Nikija da sve napravi. A pomaže mu i drugar Dezmond. Dosta eksperimentiše s fotografijom. Maskirao se s nekoliko drugova: mnogo kose, zulufi, brada, sve po redu. A kad ga zrak osvetli i sve bude kako bude, naravno da će devojčice poludeti od sreće.“

„Ne mogu odoleti utisku“, reče Arijadna Oliver, „da su današnje devojčice zbilja vrlo glupe.“

„Zar nisu uvek bile?“, upita Rovina Drejk.

Gospođa Oliver razmisli.

„Verovatno ste u pravu“, priznala je.

„Dobro“, povika gospođa Drejk, „večera“.

Večera je dobro prošla. Jaki glazirani kolači, pikantna predjela, račići, slatkiši od sira i oraha. Društvo „jedanaest plus“ napunilo se do guše.

„A sada“, reče Rovina, „poslednja igra večeras. Zmajsko voće. Onuda, kroz ostavu. Tako je. No, pre toga nagrade.“

Nagrade su uručene, a onda se začuo krik vile zloslutnice. Deca su se trkom vratila kroz predvorje u trpezariju.

Hrana je u međuvremenu odneta. Sto je bio zastrt zelenom čojom, a na njoj je stajao veliki plitak sud sa zapaljenim grožđicama. Svi su cikali, gurali se, grabili vrele grožđice, vikali: „Oh, kako peče! Zar nije divno?“ Postepeno je vatra u zmajskom voću uminula, a svetla su se upalila. Zabava je bila gotova.

„Izvršno je prošlo“, reče Rovina.

„Kako i ne bi, kad ste se toliko potrudili.“

„Bilo je divno“, tiho reče Džudit. „Divno.“

„A sada“, tužno je dodala, „moramo malo i da pospremimo. Ne možemo sve ostaviti onim jadnim ženama sutra ujutru.“